

4 grudnia 2023 r.

Daj życie – podsumowanie kampanii informacyjnej samorządu Mazowsza

Mała liczba narządów i tkanek pobieranych od osób zmarłych sprawiła, że samorząd Mazowsza podjął działania edukacyjne związane z transplantologią. W 2022 r. zainaugurowano kampanię edukacyjną pod hasłem „Daj życie”. Szkolenia dla personelu medycznego, koordynatorów transplantacyjnych, warsztaty z aktorami i zajęcia dydaktyczne ze studentami – to główne elementy kampanii. Jej podsumowanie odbyło się w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. W wydarzeniu wzięła udział m.in. członkini zarządu województwa mazowieckiego Elżbieta Lanc.

Celem kampanii „Daj życie”, prowadzonej we współpracy z **Zespołem ds. wdrożenia Programu „Partnerstwo dla Transplantacji w Województwie Mazowieckim”** i realizowanej w ramach „Programu rozwoju donacji i przeszczepiania narządów”, była edukacja w zakresie dawstwa i transplantacji prowadzona wśród mieszkańców Mazowsza.

Zdaniem członkini zarządu województwa mazowieckiego **Elżbiety Lanc** zbyt mała liczba pobrań narządów to duży problem w naszym kraju. – *Wystarczy spojrzeć na statystyki. Pod koniec ubiegłego roku na przeszczep w Polsce czekało ponad 1,8 tys. osób. Tymczasem dawców było 640, w tym 445 rzeczywistych, czyli tych, od których udało się pobrać co najmniej jeden narząd. Dysproporcja jest więc ogromna. Jednym ze skutecznych sposobów poprawy sytuacji jest ciągła edukacja. W 2022 roku rozpoczęliśmy kampanię informacyjno-edukacyjną „Daj życie” skierowaną do mieszkańców Mazowsza, w tym personelu medycznego, ponieważ to właśnie na lekarzach i koordynatorach transplantacyjnych spoczywa ciężar rozmowy z rodzinami potencjalnych dawców.*

Daj życie

W ubiegłym roku w marszałkowskich szpitalach przeprowadzono **56** skutecznych pobrań, w tym **51** wielonarządowych. Do końca października 2023 roku narządy pobrano od **76** zmarłych dawców, z czego **68** dawców było dawcami wielonarządowymi. Program donacyjny realizują szpitale wojewódzkie w Ostrołęce, Płocku, Ciechanowie, Siedlcach i Radomiu. W Warszawie są to: Szpital Dziecięcy przy ul. Niekłańskiej, szpital międzyleski i szpital bródnowski. To właśnie w tym ostatnim było najwięcej pobrań. W latach 2022–2023 były to 23 pobrania, z czego 20 to pobrania wielonarządowe. Drugi w statystykach jest szpital wojewódzki w Płocku – 12 pobrań (w tym 11 wielonarządowych), a trzecie miejsce zajmuje szpital w Międzyzlesiu – 10 pobrań, w tym 9 wielonarządowych.

Impulsem do wdrożenia działań edukacyjno-informacyjnych na Mazowszu była mała liczba narządów i tkanek pobieranych od osób zmarłych. Niskie wskaźniki donacyjnie wynikają przede wszystkim z niedostatecznego poziomu wiedzy o dawstwie i transplantacji narządów i tkanek oraz zmian, zwłaszcza w zakresie przepisów prawnych, dotyczących nie tylko śmierci mózgu, lecz także tzw. zgody domniemanej. Przeprowadzona w latach 2022–2023 kampania edukacyjno-informacyjna „Daj życie” dzięki cyklowi szkoleń skierowanych do personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek, koordynatorów transplantacyjnych), a także studentów szkół policealnych przyczyniła się nie tylko do wzrostu poziomu wiedzy z zakresu transplantologii, a dzięki warsztatom z aktorami umożliwiła nabycie kompetencji do prowadzenia rozmów z rodzinami potencjalnych dawców.

Edukacja

Podstawą kampanii „Daj życie” była edukacja społeczeństwa i środowiska medycznego. Szkolenia skierowane do personelu medycznego dały możliwość zdobycia wiedzy i umiejętności niezbędnych do aktywizacji szpitali w programie donacji. Poza aspektem merytorycznym umożliwiły nawiązanie współpracy podmiotów leczniczych z ośrodkami transplantacyjnymi i POLTRANSPLANTEM.

Kampania „Daj życie” składała się z trzech elementów:

- **cyklu 15 szkoleń** dla personelu medycznego zatrudnionego w podmiotach leczniczych z potencjałem donacyjnym ocenionym na podstawie profilu działalności szpitala, liczby łóżek OIT, lokalizacji oraz obecności oddziału neurologii lub neurochirurgii, niezależnie od ich dotychczasowej aktywności w obszarze dawstwa narządów. Szkolenia obejmowały zagadnienie związane z diagnostyką śmierci mózgu, w tym zastosowaniem tomografii komputerowej do badania przepływów mózgowych. Warsztaty z psychologiem i aktorami umożliwiły zdobycie umiejętności miękkich z zakresu komunikowania się z rodziną ciężko chorego w sytuacji niepowodzenia leczenia, zgonu i konieczności uzyskania autoryzacji pobrania narządów. W szkoleniach wzięło udział ponad 1000 osób ze środowiska medycznego (lekarzy, pielęgniarek, koordynatorów transplantacyjnych);
- **szkolenia w formie konferencji benchmarkingowej** dla szpitalnych koordynatorów transplantacyjnych współpracujących z zespołami transplantacyjnymi i Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnym ds. Transplantacji POLTRANSPLANT w zakresie pobierania narządów i tkanek od dawców zmarłych w podmiotach leczniczych. W szkoleniach uczestniczyli koordynatorzy z podmiotów leczniczych, dla których województwo mazowieckie jest podmiotem tworzącym lub właścicielem. Stała współpraca umożliwia nie tylko sprawne przeprowadzenie akcji transplantacyjnej, lecz także ma na celu identyfikację przeszkód w rozwoju dawstwa i określenie działań naprawczych. W konferencji wzięło udział 50 osób (koordynatorów, lekarzy, pielęgniarek) zaangażowanych w program dawstwa narządów i tkanek;
- **jednodniowych zajęć dydaktycznych** z obszaru transplantologii obejmujących obowiązujące w Polsce prawo, praktykę, zagadnienia etyczne oraz wyniki przeszczepiania narządów ze studentami 8 medycznych szkół policealnych, dla których województwo mazowieckie jest organem tworzącym. Celem zajęć było przekazanie podstawowej wiedzy z zakresu pobierania narządów i transplantologii studentom kierunków medycznych, którzy w trakcie studiów mają niewielkie szanse zetknąć się z problemami donacji lub chorymi po przeszczepieniu narządów. W spotkaniach edukacyjno-informacyjnych uczestniczyło ponad 500 osób.

Stała liczba pobrań

Profesor **Maciej Kosieradzki**, kierownik Kliniki Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego WUM, prezes Stowarzyszenia Polska Unia Medycyny Transplantacyjnej, koordynator zespołu ds. wdrożenia programu pn. „Partnerstwo dla Transplantacji w Województwie Mazowieckim”, zauważa, że ogólne liczby przeszczepionych narządów na przestrzeni ostatnich lat są porównywalne. – *Mimo licznych sukcesów i faktu, że w coraz trudniejszych i coraz bardziej złożonych przypadkach jesteśmy w stanie bezpiecznie dokonać przeszczepu, do końca 2022 roku ich liczba była praktycznie stała. W 2023 roku widać zwiększenie aktywności donacyjnej, do 27 listopada 2023 liczba przeszczepionych narządów była o 100 większa niż w ubiegłym roku. Mimo to listy oczekujących na narządy z roku na rok się wydłużają. Gdy pytamy, dlaczego w Polsce pobiera się tak mało narządów, najczęściej słyszymy, że ludzie się nie zgadzają. Jednak liczba sprzeciwów w centralnym rejestrze sprzeciwów nie rośnie. Także podczas rozmów z rodzinami pacjentów, u których została rozpoznana śmierć mózgu, na pobranie narządów nie zgadza się tylko 10 proc. I ten odsetek 10 proc jest w Polsce stały, od kiedy pamiętam – podkreśla prof. Maciej Kosieradzki.* – *Niestety, często problem tkwi w tym, że ani podczas studiów, ani po podjęciu pracy nie nabywamy umiejętności miękkich w komunikacji z rodziną pacjenta czy z ciężko chorym. Dlatego ten program był skierowany w pierwszym etapie do lekarzy neurologów, neurochirurgów czy anestezjologów, tak aby w bezpiecznych warunkach z aktorami i psychologiem mogli trenować trudne rozmowy. Niekoniecznie dotyczące bezpośrednio donacji, lecz także tego, jak poinformować rodzinę o tym, że ich najbliższy umiera czy umarł i że zamierzamy pobrać narządy i uzyskać na to ich zgodę.*

Na nieproporcjonalną liczbę pobrań w stosunku do osób oczekujących, a także potrzebę edukacji uwagę zwraca również prof. **Sławomir Nazarewski**, konsultant wojewódzki ds. medycyny transplantacyjnej, kierownik Kliniki Chirurgii Ogólnej, Naczyniowej i Transplantacyjnej Uniwersyteckiego Szpitala przy ulicy Banacha. – *Wszelkie działania na rzecz poprawy sytuacji transplantologów na Mazowszu są niezwykle potrzebne. Przede wszystkim dlatego, że liczba osób, które potrzebują przeszczepienia narządowego, kompletnie nie koresponduje z liczbą potencjalnych dawców. Wystarczy spojrzeć na przeszczepy nerek. W skali całego kraju przeszczepianych jest rocznie w granicach 900-1100 nerek. Te liczby na przestrzeni*

ostatnich kilku lat się nie zmieniają, a potrzeby są zdecydowanie większe. W związku z tym każda kampania, która niesie ze sobą informacje dla społeczeństwa na temat potrzeby pozyskiwania narządów od osób zmarłych oraz możliwości pobierania narządów od żywych dawców, jest potrzebna i pożądana. W województwie mazowieckim jest 55 szpitali z tak zwanym potencjałem dawstwa. Z tej liczby aktywność transplantacyjną na przestrzeni ostatnich kilku lat wykazuje od 20 do 30 placówek.

Roman Danielewicz, starszy asystent w Klinice Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej, Uniwersyteckie Centrum Kliniczne Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, przewodniczący Krajowej Rady Transplantacyjnej, zwraca uwagę na potrzebę kampanii edukacyjnych. – *Kampanię dedykujemy personelowi mazowieckich szpitali, z którymi od lat współpracujemy w zakresie pobierania narządów od dawców zmarłych. Niestety, podobnie jak szpitale na całym świecie, borykamy się z niedostateczną liczbą narządów pobieranych do przeszczepienia od osób zmarłych. W Polsce 95 proc. nerek pochodzi od dawców zmarłych, podczas gdy tylko 5 proc. – od żywych. Jednocześnie w kwestii pobrań narządów jesteśmy wciąż poniżej tak zwanej średniej europejskiej. W Polsce liczba zmarłych dawców to około 13 na milion mieszkańców. W województwie mazowieckim ta liczba jest jeszcze niższa i od wielu lat nie udaje się zmobilizować szpitali do tego, żeby zgłaszały potencjalnych dawców zmarłych, a tych, które już to robią – aby w pełni wykorzystały potencjał donacyjny. Dlatego kampania „Daj życie”, której celem była mobilizacja do współpracy w obszarze dawstwa narządów, była nie tylko skierowana do społeczeństwa, lecz także do szpitali, dyrekcji, koordynatorów, a także lekarzy, którzy pracują na oddziałach intensywnej terapii czy neurologicznych.*

Do 27 listopada 2023 roku do Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego „POLTRASPLANT” zostało zgłoszonych 685 dawców, w tym 520 dawców rzeczywistych, od których pobrano i przeszczepiono 1645 narządów. Ponadto od początku 2023 roku zostało przeszczepionych ponad 1000 tkanek oka, pobranych od dawców zmarłych. Aktualnie na Krajowej Liście Oczekujących na przeszczepienie znajduje się 5348 osób (w tym 1932 czeka na narząd, a 3416 – na przeszczepienie tkanek oka).

W latach **2022–2023** (do 27 listopada 2023 r.) w szpitalach województwa mazowieckiego zidentyfikowano **162** potencjalnych zmarłych dawców. **132** osoby zostały dawcami rzeczywistymi (w 14 przypadkach narządy nie zostały pobrane z przyczyn medycznych, w 3 z powodu sprzeciwu prokuratora, w 13 z powodu sprzeciwu zmarłego zgłoszonego przez bliskich). Pobrano 479 narządów (254 nerki, 118 wątrób, 57 serc, 32 płuca i 18 trzustek).

W tym samym czasie w 5 warszawskich ośrodkach transplantacyjnych (Banacha, Lindleya, MSW, CZD, ANIN) przeszczepiono 1037 narządów pobranych od dawców zmarłych (489 wątrób, 413 nerek, 44 trzustki, 82 serca, 9 płuca) oraz 128 narządy od dawców żyjących (75 nerek, 53 fragmenty wątroby).

Marta Milewska
Rzeczniczka Prasowa
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
tel. 22 59 07 602, kom. 510 591 974
e-mail rzecznik@mazovia.pl

Rzecznik Prasowy
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
ul. Jagiellońska 26, 03-719 Warszawa
tel.: +48 22 59 07 602, 510 591 974
fax: +48 22 59 07 644
rzecznik@mazovia.pl

Mazowsze.
serce Polski

